

риною праці, а й створювати умови для всебічного розвитку особистості, виховувати аналітичні навички до усвідомлення й обробки складної інформації, та забезпечувати можливості повноцінної участі в різноманітних сферах суспільного життя.

Отже, в умовах глобалізації, економіка знань стає найбільш перспективною моделлю соціального та господарського розвитку, що в своїй основі має зростання ролі науки та освіти для суспільного прогресу. Країни, якікладають мало коштів в освіту, приречені на низький рівень економіки.

Н.О. Лисак, канд. пед. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Н.В. Петренко, канд. пед. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ТЕОРІЯ «ПОТРЕБИ У ДОСЯГНЕННЯХ» Д. МАККЛЕЛАНДА ТА ОСОБИСТІСТЬ ПІДПРИЄМЦЯ

Історично склалося, що виникнення підприємництва пов'язувалося з наявністю у суспільстві певної кількості людей, здатних виявляти природну схильність до ділової активності за будь-яких обставин.

Зокрема, в європейській культурі XVIII–XIX ст. найпоширенішим в етико-економічних уявленнях був «накопичувальний» стиль економічної поведінки, який вимагав від людини певних якостей – чесності, працелюбства, самопожертви заради справи та високої майстерності і раціональних способів організації виробництва.

Першим психологічним дослідженням особистості підприємця є дослідження мотивації досягнення у бізнесменів, яке здійснив американський психолог Д. Макклеланд на початку 60-х років. Д. Макклеланд встановив наявність зв'язку між мотивацією успіху (досягнення) та економічними показниками суспільства. Ця мотивація спонукає людину шукати нові способи застосування своєї енергії, здібностей і сил, якщо ті, хто навколо, заохочують успішність такого пошуку. Він висунув гіпотезу, згідно з якою зростання потреби в успіху в суспільстві дає можливість передбачити тенденцію економічного зростання. На основі цієї гіпотези успіх окремої людини залежить від рівня успішності самого суспільства.

Використовуючи порівняльний метод, дослідник намагався відповісти на питання: «Чому деякі суспільства є більш сприятливими до появи підприємництва, ніж інші?». Основним висновком у нього є те, що набутий досвід у дитинстві формує особливий психологічний чинник, який Д. Макклеланд назвав «потребою у досягненнях». Цей чинник відповідає за економічне зростання або економічний занепад.

Основна гіпотеза Д. Макклеланда полягала в тому, що підприємці повинні мати високо розвинуту потребу в досягненні, яка, в свою чергу, зумовлює певний набір поведінкових характеристик і особистісних рис. Особам з мотивацією досягнення, на думку Д. Макклеланда, властиві такі характеристики:

- розгляд ситуації досягнення як привабливого чинника; впевненість в успіху справи; активний пошук інформації для оцінки власного успіху;
- готовність узяти відповідальність і виявити рішучість у ситуаціях невизначеності;
- велика наполегливість у досягненні поставленої мети;
- отримання підвищеного задоволення від цікавих завдань;
- бажання виконувати більш або менш складну, але реальну роботу, відсутність ентузіазму до надскладних або простих завдань;
- здатність не розгубитись у ситуації змагання або перевірки своїх здібностей;
- прагнення до розумового ризику;
- велика наполегливість при зіткненні з труднощами;
- підвищення рівня домагань після досягнення успіху та зниження після невдачі.

Дослідження Д. Макклеланда показали, що люди з потребами в досягненні найбільш мотивовані роботою, яка: передбачає персональну відповідальність виконавця; має чіткий і швидкий зворотній зв'язок (для виявлення прогресу у виконанні роботи); характеризується помірним ступенем ризику (ймовірність успіху/невдачі 50:50). Люди з високими потребами у владі віддають перевагу роботі, яка передбачає: відповідальність за дії та поведінку інших людей; конкуренцію або орієнтацію на статус. Вони сконцентровані на зростанні свого впливу, підвищенні власного престижу шляхом підвищення ефективності своєї діяльності. Люди із високими потребами в належності потребують дружніх стосунків і віддають перевагу роботі, для якої характерні: кооперація, а не конкуренція; високий ступінь взаємного порозуміння. Маніпулюючи цією потребою, менеджери створюють атмосферу сильного командного духу колективу.

За результатами своїх досліджень Д. Макклеланд зробив такі висновки: 1. Люди з високою потребою в успіху досягають успіху в підприємницькій діяльності, в управлінні власним бізнесом, в управлінні самостійними одиницями в рамках великих компаній. 2. Висока потреба успіху не є обов'язковою рисою хорошого менеджера. 3. Потреби в належності і у владі тісно пов'язані з успіхом в управлінні. У ефективних менеджерів спостерігаються високі потреби у владі і значно менші – в належності.

Як зазначає О.М. Чілікін, «модель особистості підприємця, запропонована Д. Макклеландом, є мотиваційно-когнітивною, оскільки підприємництво розглядається як певний засіб мислення, який визначає мету та завдання, які викликають ті або інші домагання та очікування».

А.С. Міносян, канд. іст. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

О.М. Варипаєв, канд. філос. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

І.П. Коршунова, доц. (ХДУХТ, Харків)

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ І ЗАХІДНИЙ СВІТ: УРОКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ

Умови сучасного життя в Україні дедалі все більше знаходяться в центрі уваги міжнародної громадськості, науковців та політичних організацій. Інтерес до нашої країни набуває ще більшої актуальності в контексті вирішення геополітичних проблем поміж провідними країнами світу, насамперед ЄС, США та Росією, із залученням потужного інформаційного арсеналу у вигляді засобів масової інформації, економічного, політичного та культурного тиску на населення та громадські організації не тільки України, але й інших держав. В контексті тих подій, що відбуваються сьогодні на сході нашої країни, та політичних наслідків діяльності країни-агресора, в т.ч. у Криму такий підхід значно обмежує можливості української держави у просуванні шляхом демократії та реформ. Багато в чому зважає цьому і відсутність внутрішньої консолідації в українському суспільстві, наявність значної кількості прихильників «руського мира» серед представників тих чи інших політичних партій, культурних та духовних діячів, слабкість демократичних традицій та ін. Все це доповнюється й економічною нестабільністю, корупцією, розчаруванням від діяльності влади. Сьогодні українське суспільство в черговий раз тримає іспит на збереження національної ідентичності, державної незалежності, права на самостійне існування незалежно від будь-кого.

Історично склалося так, що українська боротьба за незалежність вже на початку ХХ століття перебувала в епіцентрі подій, пов'язаних із глобальною політикою провідних країн світу. І перша, і друга світові війни лише зміцнили цю залежність нашої країни від дипломатичної, політичної гри Заходу.

Встановлення фашистського режиму у Німеччині сприяло здійсненню політики використання українського простору, його